

УДК 488.3.47

*Виткалов В.Г. – завідувач кафедри культурології РДГУ, професор;**Виткалов С.В. – канд. мистецтвозн., доц. РДГУ*

НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ В УКРАЇНІ В АСПЕКТІ ВСЕУКРАЇНСЬКИХ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ

15-16 листопада 2012 року у Рівненському державному гуманітарному університеті на кафедрі культурології відбулася VIII Всеукраїнська науково-практична конференція на тему «Культурна динаміка України у світовому просторі» [1]. Це – традиційне зібрання науковців України, спрямоване на підбиття підсумків наукової діяльності стосовно дослідження широкого спектру проблем розвитку культури в її регіональних вимірах, аналіз шляхів розвитку вітчизняного мистецтва, його зв'язків із провідними західноєвропейськими культурними центрами, висвітлення ролі окремих особистостей, що сприяли цьому процесу, а також широкого кола питань, пов'язаних із реалізацією завдань «Болонської декларації» стосовно входження України у світовий освітній простір. Йдеться й про вітчизняну освітню політику як стратегію гуманізації політичного світу, подається порівняльна характеристика культурологічної освіти України, Білорусії та Росії тощо.

Не залишився осторонь обговорення і молодіжний сегмент дослідження. Це, зокрема: проблеми кризи культури в сучасному смисловому полі культурології, діяльність українських громадських організацій у справі підтримки національної книги, аналіз контркультури крізь призму агресії, мистецтвознавчі експлікації дефінацій «мода» та «естетичні категорії стилів» у костюмі XIX-XXI століть, естетика віртуального простору: антропологічний аспект, роз'єднаність та бездержавність як риси української ментальності, особливості культурологічного аналізу утопії як елементу світогляду, збереження культурної ідентичності в контексті сучасних інтеграційних процесів: досвід Польщі, сучасна музична практика, особливості культурологічного аналізу феномену «теорії змови», маска як культурний феномен, переклад у понятті взаємодії культури, а також субкультурні угруповання молоді, інформаційно-семіотична парадигма моди.

Подано для обговорення й публікації і інші, не менш цікаві проблеми, зокрема такі, як: династія в мистецькому просторі Європи: деякі аспекти творчості регіональних митців; психоделічна музика, проблеми сучасної вокальної богослужбової культури, міфологізація суспільної свідомості, культурологічний аналіз розвитку індустрії азарту в сучасній Україні, специфіка постмодерністської видовищності, феномен кліповості як риса сучасної масової культури, аматорський молодіжний рух і ще чимало не менш цікавих і «гострих» питань стануть предметом обговорення на цьому заході, організованому науково-педагогічним складом кафедри культурології РДГУ.

Під час проведення заходу, працювало традиційно 4 секції: «Регіональна культурно-мистецька практика як предмет наукового дослідження», «Художній процес в Україні в історико-культурній ретроспективі», «Освіта і виховання як основа розвитку культури XXI століття», «Морально-етичні й естетичні проблеми в духовній культурі сучасної України». При цьому традиційно мистецькі секції є найбільшими за поданими заявками та надісланими інформаційними матеріалами.

Про свою участь заявили 315 науковців із 52 установ різноманітного профілю, у тому числі 45 ВНЗ (26 – національних) та наукових установ, зокрема й чимало магістрантів, що лише розпочинають свій шлях у науці. А загалом склад учасників досить широкий. Це – представники національних ВНЗ зі Львова (Аграрний університет, «Львівська політехніка», Музична академія ім. М.Лисенка, університет ім. І.Франка, Академія мистецтв), Києва,

Харкова, Дніпропетровська, Луганська, Острога, Кременця, Миколаєва, Херсона, Маріуполя, Одеси, Сімферополя, Мелітополя, Вінниці, Івано-Франківська, Дрогобича, Луцька, Рівного, Харкова. Брала участь також дослідники з Національних історико-культурних заповідників України, музейних установ, інших ВНЗ та наукових Бібліотек держави. Одним словом – відбулося цікаве наукове обговорення актуальних проблем розвитку культури у широкому аспекті їх виявлення.

Співставлення цьогорічної наукової конференції з минулорічними заходами підтверджує, що фактично визначився склад учасників ВНЗ, які постійно надсилають свої наукові розвідки до м. Рівного, беруть участь в обговоренні наукових технологій, а також запрошують до творчої співпраці місцевих науковців. Утім, перевагою цього заходу є те, що значно збільшена у ньому участь магістрантів, які, за новою редакцією Закону про освіту, стануть основним контингентом, що поповнюватиме аспірантуру, значно активізує обговорення нагальних культурологічних проблем сьогодення.

Традиційно активними є представники з Острозької академії, Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки, Національної музичної академії ім. П.Чайковського, Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, Київського національного університету культури і мистецтв, РДГУ, особливо його культурологічної, документознавчої та мистецьких спеціальностей.

Чи не вперше про свою участь у нашому заході заявила низка педагогів із експериментальних навчальних закладів України – Миколаївської академії дитячої творчості, Миколаївського Академічного коледжу, Львівського та Дубнівського коледжів культури і мистецтв, Сарненського педагогічного коледжу, Корецького НВК «Школа-ліцей», Малинського лісотехнічного коледжу (Хмельниччина), Селецької та Крупівської ЗОШ Дубровицького району Рівненщини та ін., які традиційно мають оригінальні здобутки у роботі з молоддю, базовані на національній мистецькій спадщині і, сподіваюся, передадуть свій творчий і педагогічний досвід учасникам цього заходу.

Найбільш представницьким за складом учасників є м. Київ. Це – науковці з низки Національних університетів: Культури і мистецтв та його філій у Ялті, Сімферополі, Вінниці, Львові; Академії керівних кадрів культури і мистецтв, Музичної академії ім. П.Чайковського, Інституту культурології Національної академії мистецтв, ІМФЕ ім. М.Рильського НАНУ, Інституту психології ім. Г.С. Костюка Національної академії педагогічних наук України, Університету театру, кіно і телебачення, Лісотехнічного університету України, Національної академії мистецтв України, а також Міжрегіональної академії управління персоналом, Університету ім. Б.Грінченка та ін.

Надіслали заявки на участь і представники Мінського (Білорусь) та Челябінського (Російська Федерація) університетів культури і мистецтв, що неодноразово публікувалися в наукових збірниках РДГУ.

Аналіз аспірантських та докторантських повідомлень, надісланих до кафедри культурології РДГУ, у той же час дає підставу бачити стан вітчизняної культурно-мистецької наукової царини, виявити пріоритети наукового пошуку, певною мірою готовність українських ВНЗ до наукової діяльності у нових її вимірах і розробки пропонуваніх тем тощо.

За якісною характеристикою склад учасників представлений наступним чином: 89 докторів і кандидатів наук, доцентів і професорів, 55 аспірантів та докторантів, а також Заслужені діячі мистецтв, Народні артисти, Голови творчих спілок України.

Тож цей захід у черговий раз спростовує тезу про інфантильність як сучасної вищої школи, так і її молодшої наукової генерації. Засвідчує він також і високий статус РДГУ у справі організації подібних заходів.

Результатом цього поважного зібрання стала підготовка до друку 3-х наукових збірників, які й репрезентуватимуть їх науковий пошук, куди відібрано понад 140 наукових статей, значна частина з яких увійшла до двох фахових наукових збірників за напрямками

«мистецтвознавство» та «культурологія», решта публікуються у матеріалах збірника, що знаходиться в руках читача.

Стосовно тематичної спрямованості поданих до друку матеріалів, то слід наголосити на наступному.

Тематичний зміст першого тому випуску 18 (52 статті) збірників охоплював проблеми історико-теоретичного розвитку вітчизняного мистецтва у широкому векторі його виявлення. Чимало матеріалу цього тому присвячувалося суто фаховим питанням розгляду окремих мистецьких творів чи товариств (І.Бермес, О.Паріс, Т.Мазепа, І.Папура,) як зі сфери музичного мистецтва (Ю.Іванова, А.Єфіменко, О.Коменда, Т.Гусаченко) чи образотворення (С.Плахта, Н.Пастеляк, Н.Дем'янова, Л.Круп'як), так і науковим розвідках, що ставлять за мету дослідити окремі грані творчих відносин між знаними постатями вітчизняної культури, або охарактеризувати творчу діяльність окремих постатей (М.Ластовецький, Х.Береговська, О.Драган, В.Олійник). Низка авторів ставить за мету виявити специфіку виходу вітчизняного образотворчого мистецтва на світову арену (Л.Смирна, С.Стоян), та прослідкувати особливості розвитку арт-ринку Європи і США у ХХ столітті (К.Гай, В.Михальчук).

Окремий блок матеріалів торкається питань становлення вітчизняного дизайну у розмаїтті його виявів упродовж усієї його історії (С.Оборська, І.Бондарь).

Традиційно чимало матеріалу присвячуються дослідники питанням театрального мистецтва у найрізноманітніших його аспектах, від репертуару, характеристики окремих типів театру до форм реалізації митця на сцені (А.Медведева, Л.Процик, О.Апчел, А.Мудренко, О.Мельничук, О.Матола).

Іншим специфічним видам мистецтва присвячують свої розвідки О.Чорна, С.Стоян, О.Романовська та ін.

Чи не вперше у наших збірниках публікується низка матеріалів, спрямованих на виявлення специфіки мистецьких технологій у звукорежисурі (В.Д'яченко) та тембрової виразності електронних музичних інструментів й інших питаннях, пов'язаних із їх функціонуванням у площині сучасної музики (Є.Куц, О.Супрун). Взагалі подібного плану матеріали вперше заявлені для участі у нашому заході.

В окремий блок можна виділити й дослідників, що вивчають специфіку виявлення різних аспектів розвитку регіонального мистецтва. Ці розвідки, як правило, вирізняються детальним розглядом місцевих художніх творів, форм виявлення мистецької думки, аналізу символічного ряду тощо (І.Степанюк, О.Мойсюк, С.Виткалов, Т.Смирнова, О.Бігус, О.Романова).

Окремі дослідники ставлять за мету виявити окремі теоретичні аспекти розвитку мистецтва, беручи за основу категоріальний апарат (М.Сахно, Л.Білозуб, Т.Корнішева та ін.).

Традиційним є у збірнику невеличкий розділ повідомлень та рецензій, де вміщено матеріали, що характеризують нові видання.

Другий том випуску 18 також є достатньо об'ємним і різноаспектним (63 статті) і охоплює проблематику культурологічного спрямування у широкому векторі виявлення. Це, перш за все, матеріали, провідною метою авторів яких є виявлення ролі писемної практики, публічного слова та його значення у становленні педагогічної культури особистості, слова, спрямованого на оборону православної віри та інших форм використання полемічної літератури упродовж історії становлення людської цивілізації. Сюди можна віднести й розвідки, мета яких – розгляд проблем книжкової культури та літописання Київської доби (О.Бляшук, В.Радзівський) і доводячи аналіз цієї проблематики до виявлення стану культурологічної освіти у сучасній Україні (М.Левенець), важливості і специфіки літературного перекладу в міжкультурній взаємодії (О.Білецька). У цьому зв'язку слід наголосити і на достатньо сталому інтересі науковців до виявлення сутності бібліотек в умовах дії глобалізаційних факторів, намагання розширити уяву про сутність поняття «приватна колекція», її значення у сучасному культурному просторі (І.Лісова).

Чимало місця в збірнику посідають матеріали стосовно висвітлення етнонаціональних

процесів у функціонуванні вітчизняної культурної практики загалом і його мистецького вектора зокрема (Т.Князева).

Як позитивне, слід відзначити все частішу появу наукових розвідок, спрямованих на виявлення сутності культурно-дозвілєвої діяльності, формах її виявлення у сучасних умовах, ролі молодіжних центрів у забезпеченні творчої самореалізації сучасної молоді людини тощо (І.Петрова, Я.Бабич, Л.Карпова, Ю.Сабадаш та ін.).

Характерною рисою сучасного розвитку суспільства є посилені увага до туристичної діяльності, як з точки зору сутності туризму як культурного феномену, так і стосовно різноманітних технічних чи технологічних його проблем (круїзний туризм, подієва туристична практика, фактори, що впливають на якість сприйняття туристичних об'єктів тощо). Це помітно навіть на значній переорієнтації навчальних планів, де подібні питання стають предметом особливої уваги, а також на тому факті, що значна частина ВНЗ України (маючи чи не маючи для цього відповідні умови у вигляді навчальної бази, кадрового корпусу і т.і.), намагаються розпочати підготовку фахівців саме туристичної сфери, вбачаючи в цьому, скоріше за все, певний вихід із ситуації, що склалася з підготовкою економістів, менеджерів та юристів. Утім, з наукового боку ці статті являють інтерес певною спеціалізацією наукового пошуку, аналізі туристичних об'єктів із точки зору привабливості України як держави, потенційних можливостей туризму у питаннях розширення інформаційної складової пізнання світу та формування на цій підставі людей з певним патріотичним реноме, які намагаються запропонувати власні рекомендації стосовно нового вектора розвитку цієї сфери. Ці матеріали цікаві також і тим, що залучають до свого розгляду широкий аспект супутніх проблем – розвитку готельно-ресторанного бізнесу, інших комунікаційних факторів, пов'язаних з якісним забезпеченням відпочинку та розваг людини в чужому інокультурному середовищі. Йдеться про наукові розвідки О.Захаровського, М.Каневського, Р.Д'яченка, Л.Ляховського.

Культурологічні чинники стану сучасної регіональної практики також є одним із основних напрямів наукового пошуку молодих науковців (О.Гулая, С.Виткалов) та окремих керівників регіональної культурної сфери – Ю.Нікольченко.

В окремий блок, аналізуючи подані матеріали, можна згрупувати наукові розвідки стосовно стану розвитку родових відносин (Т.Поляшенко) у широкому спектрі їх виявлення, починаючи від гостинності як характерної риси побутової культури українців (В.Русавська, І.Радзієвський та ін.).

До участі у цьому представницькому заході, крім керівництва РДГУ в особі Заслуженого діяча науки і техніки України, ректора університету, професора Постолювського Р.М., проректора з наукової роботи професора Поніманської Т.І. тощо, традиційно залучалися керівники обласної державної адміністрації в особі заступника Голови Рівненської ОДА О.В. Губанов, начальників управлінь: культури і туризму (Я.М. Мельник), управління освіти і науки (І.В. Ветров), молоді і спорту (М.С. Волинець), Голови обласної профспілки працівників культури Рівненщини П.П. Давидюка та ін., які традиційно беруть участь у подібних заходах, надаючи їм певну організаційно-фінансову підтримку.

Один словом, тематичний ряд пропонованих матеріалів дає достатньо широке уявлення про науковий пошук сучасних дослідників.

Список використаної літератури

1. *Культурна динаміка України в світовому просторі*: Програма VIII Всеукр. наук.-практ. конф., 15-16 лист., 2012 р. / Укл.: Виткалов В.Г., Виткалов С.В. – Рівне: РДГУ, 2012. – 28 с.

Резюме

Аналізується тематичний зміст матеріалів VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Культурна динаміка України у світовому просторі», проведеної в Рівненському державному гуманітарному університеті у листопаді 2012 року.

Ключові слова: науковий пошук, дослідження, вища школа, Рівне, конференція.

Summary

Vitkalov V. Scientific researches are in Ukraine in the aspect of allukrainian scientific practical conferences

The matic maintenance of materials of VIII of the Allukrainian scientific conference is analyzed the «Cultural dynamics of Ukraine in outer space», conducted in the Rivne state humanitarian university in November, 2012.

Key words: scientific search, research, higher school, Rivne, conference.

Надійшла до редакції 30.11.2012 р.